

Gádor Béla

(Nyíregyháza, 1906. május 22—Budapest, 1961. január 23.)

Családi neve eredetileg Guttman volt. Apja egy ideig vendéglős, később tisztviselőként dolgozott Nyíregyházán. Gyermek- és ifjúkora meglehetősen nehéz időkre esett. Már folyt az első világháború, amikor 1915-ben a Kossuth Gimnázium diákja lett. Nyolc éven át egyik legkiválóbb növendéke volt a nagy multú, patinás iskolának. Az évkönyvek tanúsága szerint szinte minden osztályban jutalmat kapott „kiváló előmenetelért és példás magatartásáért”. Felsőskorában az önképzőkörben is többször felhívta magára a figyelmet. Hetedikes korában ő nyerte el az iskola hagyományos március 15-i ódapályázatának 100 koronás első díját, de még ugyanabban az évben másik két díjat is ő hódított el. A Természettudományi Körben „Magyarország ragadozó madarai” című pályaművét jutalmazták, de sikert aratott „Az élet elmúlásáról” című felolvasásával is. Nyolcadikos korában újra ő nyerte meg az ódapályázatot, s ő kapta a Bessenyei nevet viselő önképzőkör külön jutalmát is.

Sokoldalúságára jellemző, hogy mint amatőr színjátész és szavaló is megkülönböztetett hírnévnek örvendhetett a városban, s ráadásul még a gimnázium atlétikai csapatának tagjaként is dicsőséget szerzett iskolájának.

Meglepő talán, hogy ilyen sikeres ifjúkor után, jó két évtizeden át alig hallatott magáról, szürke tisztviselőként élte életét. Tudunk ugyan róla, hogy 1938-ban Zsuzskának elvei vannak címmel regényt írt, amely folytatásokban meg is jelent a Magyar Hírlapban, de nem keltett különösebb érdeklődést, így folytatása sem lett. Csak a második világháború után bontakozott ki igazán írói pályája. Elmúlt negyven éves, de olyan szenvedéllyel vetette bele magát a közéletbe és az irodalmi életbe is, mintha csak egyszerre mindent pótolni akart volna.

A Ludas Matyi című humoros, satirikus lap munkatársa, majd Gábor Andor halála után főszerkesztője lett. Humoreszkjei, konferansziéi a kabaré és a sajtó közkedvelt, népszerű alakjává tették. Nagyon gyakran szerepelt a rádióban is. A humoreszkeken kívül írt vígjátékokat, filmforgatókönyveket, bábdarabokat is. Humoreszkjeiből, kabarétréfiáiból több kötete jelent meg (Nevess jobban, 1949; Nehéz satírárt írni, 1955; Sót vegyenek, 1959; Írtam mérgemben, 1961). Halála óta két válogatott gyűjtemény látott napvilágot írásaiból (Ideges emberek, 1962; Miért lettem pesszimista? 1966).

Színpadi művei közül az Urak, költők, gyilkosok és a Lyuk az életrajzon című vígjátékait játszották a legnagyobb sikerrel, legmaradandóbb művének mégsem ezek, hanem Néhány első szerelem története című novellagyűjteménye tekinthető. A kötet legtöbb darabja önletrajzi ihletésű, saját diákkori élményeit örökítette meg bennük. Az írásokban nem fordul elő Nyíregyháza neve, de topográfiailag olyan összetéveszthetetlen hitelességgel ábrázolja a század eleji kisvárost, amilyenre talán csak Krúdynál találunk hasonló példát.

A kötet 1958-ban jelent meg, s ez aligha lehet véletlen. A nyíregyházi alma mater 1956 nyarán emlékezett fennállásának 150. évfordulójára. A nagyszabású jubileumi ünnepségeken Gádor Béla is megjelent, sőt föl is lépett az ünnepi műsorban. Hosszú idő után először járt ekkor szülővárosában, s talán nem alaptalan a feltételezés, hogy ez a találkozás ifjúkorának színterével, a régi kedves iskolával, egykori diáktársaival, nagy élmény volt az író számára, s ez indította el benne azt az emlékezés-sorozatot, amely a Néhány első szerelem történetének megszületéséhez vezetett.

Gádor Béla nevét ma utca viseli Nyíregyházán. Születésének 80. évfordulóján egykori iskolája, a Kossuth Gimnázium falán emléktáblát avattak tiszteletére.

Irodalom:

Margócsy József: Kelet-Magyarország. 1965. október 31.

/Katona Béla: Szabolcs-Szatmár-Bereg irodalmi topográfiája, I. Nyíregyháza : Jósa Múz. 1996./